



PAZIPARK



# MALA TERASA

**STREŠNI VRT**

Gimnazije Jožeta Plečnika  
Ljubljana

“Kultiviram vrt in  
vrt kultivira mene.”

*Robert Brault*

PAZIPARK

**Izdajatelj publikacije:**

**Kulturno okoljsko društvo Pazi!park,**

Cesta 27. aprila 1, 1000 Ljubljana,  
pazipark@gmail.com

[www.pazipark.si](http://www.pazipark.si)

Oblikovanje: Sara Čok  
Fotografije: Luka Vidic



“Veseli smo naše nove pridobitve, saj smo o vrtu na tej terasi razmišljali že kar nekaj let. Zdaj lahko naši dijaki v neposrednem stiku z naravo spoznavajo tudi pomen samooskrbe, opazujejo rastline in spremljajo njihovo rast, se učijo o tem, kako se pravilno in v sozvočju zaseje ali posadi rastlinske sosede, obenem pa se na prostem tudi družijo. Zahvaljujem se vsem snovalcem, oblikovalcem in donatorjem za njihovo delo in prispevek k nastanku bio vrta na šolski terasi.”

*Anton Grosek,  
ravnatelj Gimnazije Jožeta Plečnika*

## PROJEKT STREŠNI VRT

*Maja Simoneti,  
krajinska arhitektka*

Ureditev šolskega vrta od načrtovanja do izvedbe in vzdrževanja predstavlja neskončno možnosti za praktično delo in druženje, za preverjanje in pridobivanje znanja. Predvsem pa ponuja priložnost za to, da se učenci in učitelji v različnih vlogah pristno povežejo. Prav možnost, da se eni in drugi srečajo izven klasičnega okvira, šolskih nalog, vlog in prostorov, je verjetno največja korist šolskega vrta. Ureditev vrta zahteva od vseh udeležencev predanost, voljo in čas, ki prinašajo prepotrebni občutek koristnosti in osmišljajo proces učenja.

Šolski vrt kot učilnica v naravi se je ob slovenskih šolah prvič množično pojavil že konec osemnajstega stoletja. Danes je pridelovanje zelenjave ponovno zelo aktualno. Ne le posamezniki

in šole, cela mesta vrtnarijo, da bi prispevala k samooskrbi, bolj zdravemu bivalnemu slogu prebivalcev in zdravju mestnega okolja. Jedilne vrtove si na strehah urejajo restavracije in javne ustanove. Vrtnarjenje velja za koristno, družabno, rekreativno in terapevtsko dejavnost.

Šola, pravijo, je priprava na življenje. Uči nas, kako pomembni so znanje, delo, spoštovanje in sodelovanje, kako znanje pridobivati, razvijati, deliti in uporabljati. Učijo nas učiteljice in učitelji, knjige in domače naloge, šolski izleti, sošolke in sošolci, po svoje pa tudi šolske zgradbe in šolski hišniki. Učenje, ki poteka izven rednega učnega programa, je lahko enako ali celo bolj pomembno, kot je formalno. Vsaj toliko kot je nabiranje pozitiv-

nih ocen, je pomembno razvijanje sposobnosti za odkrivanje novega, ustvarjanje medsebojnih odnosov in raziskovanje sebe in svojega odnosa do okolja. Šolski vrt ponuja priložnosti za sproščeno, formalno in neformalno učenje.

Srednješolski čas je čas odraščanja in osamosvajanja. Bolj kot mnenje staršev postaja pomembno mnenje vrstnikov in drugih odraslih. Znane vzorce bivanja in dela dijaki primerjajo z drugimi možnostmi in iščejo v njih svojo prihodnost. Učenje in delo za šolo sta nujna, a druge dejavnosti in projekti so res zanimivi. So stvar svobodne izbire, polje neformalnega učenja in velikih priložnosti. Šolski vrt morda ni prva projektna ideja, na katero pomislimo v gimnazijskem okolju, a to še zdaleč ne pomeni, da ni še kako zanimiva.

Delovanje šolskega strešnega vrta omogoča izvedbo številnih, bolj in manj organiziranih, individualnih in skupinskih dejavnosti pri različnih šolskih predmetih in projektih. Urejanje in vzdrževanje vrta, delo z izbiro, vzgojo in nego rastlin na strešnem vrtu, spopadanje z vročino in sušo omogočajo razvoj praktičnih veščin in novega znanja, preverjanje zanesljivosti in vztrajnosti, sposobnosti sodelovanja in usklajevanja, ki daleč presegajo klasični šolski program. Urejen vrt je hkrati učno in družabno okolje, zrcalo znanja in sposobnosti ter predvsem slika skupnega življenja in dela učencev in učiteljev. Vrt je s svojo neformalno naravo in vsebino pravzaprav idealno izobraževalno okolje in brez zadrege lahko trdimo, da bi tudi v današnjem času vsaka šola potrebovala svojega.



# SKUPNOSTNO USTVARJANJE

*Društvo Pazi!park,  
krajinski arhitekti*

Ustvarjalno sodelovanje prijateljev, sošolcev ali kako drugače povezanih ljudi ima poseben čar, pa naj gre za gledališče, glasbo ali ureditev preprostega zelenjavnega vrta. Pri urejanju vrta na terasi Gimnazije Jožeta Plečnika Ljubljana smo z vodstvom šole, s profesorji in dijaki sodelovali krajinski arhitekti društva Pazi!park, donatorska podjetja in obrtni mojstri. Najprej smo prepoznavali skupne želje, prostorske in materialne pogo-

je ter določali izhodišča za zasnovo vrta, nato smo oblikovali načrt, nazadnje pa smo postopoma, preko delovnih akcij, vse skupaj tudi izvedli. Glavno vlogo pri izvedbi vrta so odigrali dijaki, saj so skoraj sami izdelali vse potrebne elemente (grede, korita, klopi, delovno mizo ipd.) ter posejali in posadili izbrane rastline. Ob zaključku šolskega leta so se na vrtničku, ki smo ga vsi sodelujoči »vzeli za svojega«, vrstili različni

“**Strešni vrt je učilnica na prostem, a je hkrati še veliko več od tega; je prostor pridelave lastnih vrtnin in zelišč, je prostor druženja in sprostitve ter medgeneracijskega sodelovanja.**”



dogodki, delavnice, predstavitve in kulinarična ustvarjanja. V poletnem času, ko so bili dijaki na počitnicah, pa smo skrb za vrt prevzeli člani društva Pazi!park in drugo šolsko osebje.

Skozi skupinsko delo se je izoblikovala pisana nova skupnost. Skupnostno

ustvarjanje vrta nas je povežalo, naučilo medsebojnega razumevanja in zaupanja ter odgovornosti do sebe in svojega okolja. Pripomoglo je k izoblikovanju kreativnih in kakovostnih rešitev, pri katerih smo se vsi udeleženci drug od drugega naučili nekaj novega.

# KAKO JE NASTAJAL ŠOLSKI VRT?



Na pobudo mentorice, profesorice biologije Darje Silan, se je v začetku leta 2015 vzpostavilo raznoliko partnerstvo, ki so ga poleg Gimnazije Jožeta Plečnika sestavljali še podjetje Semenarna Ljubljana, Knauf Insulation, agencija Maga, mizarstvo Uroš Centa in društvo Pazi!park. Zasnova funkcionalnega šolskega vrta je preko več ustvarjalnih delovnih sestankov nastajala od januarja do marca 2015.

Načrt za ureditev terase vključuje tudi detajle posameznih elementov in obsežen seznam rastlin. V mesecu aprilu 2015 je na 50 m<sup>2</sup> veliki tera-

si pod mentorstvom članov društva Pazi!park, s skupnim delom preko delovnih akcij in izvedbenih delavnic, začela nastajati učilnica na prostem. Dijakom smo skupaj z mizarским mojstrom Urošem Cento najprej pomagali pri sestavljanju podesta in izvedbi nizkih in visokih gred za rastline ter drugih lesenih elementov.

Pri pripravi podlage za sajenje in sejanje je s svojim strokovnim znanjem in inovativnimi rešitvami iz zelene-ga programa Urbanscape sodelovalo podjetje Knauf Insulation. Izjemno vpojne zelene kocke in zelene pod-

“Ureditev terase smo oblikovali tako, da je na številnih gredah možno gojiti raznovrstne rastline, pri tem pa je zagotovljena prostornost, ki jo za druženje potrebuje razred dijakov. Na vrtu so poleg gredic tudi klopi in prostor za shranjevanje opreme, ki jo dijaki potrebujejo za vzdrževanje. Pri zasnovi zasaditve smo upoštevali specifične rastne pogoje, izpostavljenost vetru, soncu, sušo in izsuševanje zemlje ter zimsko zmrzal.”

lage Urbanscape, ki so izdelane iz vulkanskih kamnin v obliki mineralnih vlaken, so rastlinam zagotovile dovolj vlage za rast in razvoj, saj zadržujejo vodo v zemlji tudi v sušnih obdobjih, vseskozi pa omogočajo večjo dostopnost hranil.

Semenarna Ljubljana je za projekt prispevala sadike, semena, zemljo za vrt, korita in zasaditvene posode ter zbiralnik za deževnico. Člani društva Pazi!park smo na izobraževanjih pred zasaditvijo dijake ozaveščali o osnovah sonaravnega vrtnarjenja na te-

meljih permakulture in možnostih, ki jih ponuja urbano vrtnarjenje. Skupaj s predstavniki Semenarne in dijaki smo izvedli načrtovane zasaditve ter dijakom na izvedbenih delavnicah nudili nasvete in strokovno pomoč.

V mesecu maju 2015 so semena že vzkalila in sadike so se že dobro ukoreninile. Šolski vrt na mali terasi se je bohotil v vsej svoji pestrosti.

S tem pa se delo na vrtu še ni zaključilo. Vsakodnevno vzdrževanje vrta so med šolskim letom prevzeli dijaki,

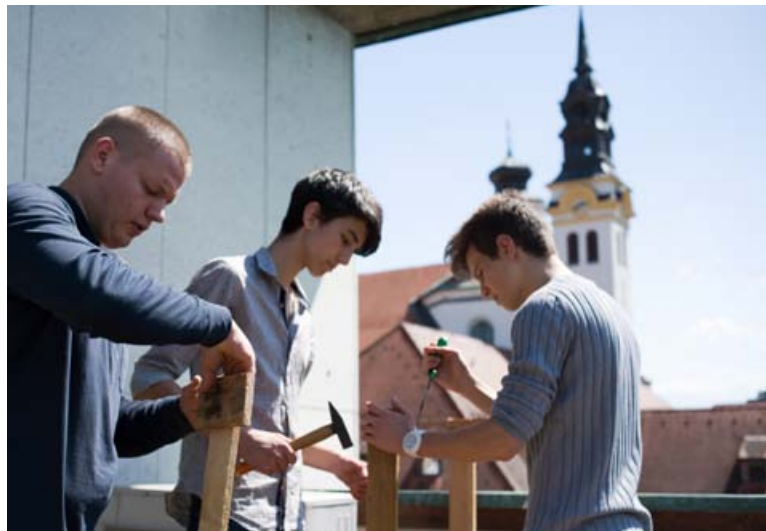
ki se, organizirani v manjše skupine, med odmori z veseljem podajo na teraso zaliti rastline, opleti gredice ter odstraniti suhe in bolne rastline.

V poletnih mesecih, ko zaradi šolskih počitnic na šoli ni bilo ne dijakov

ne profesorjev, je za bolj učinkovito in varčno zalivanje poskrbel kapljicni namakalni sistem. Člani društva Pazi!park pa smo vrt na terasi večkrat tedensko obiskali, tako da je bil kljub poletnim šolskim počitnicam deležen vse potrebne skrbi in nege.

**“ Alenka, Manja, Lucija in Pija, dijakinje:**

Vrt nam je zelo všeč, ker je nekaj posebnega in ga nima vsaka šola. Sami smo sadili in občutek, ko vidimo, kako raste, je zelo v redu. V času glavnega odmora, namesto da bi posedali po hodnikih, zdaj pridemo na teraso, zalijemo rastline, kaj uredimo ali pa se samo sončimo in smo na zraku.”

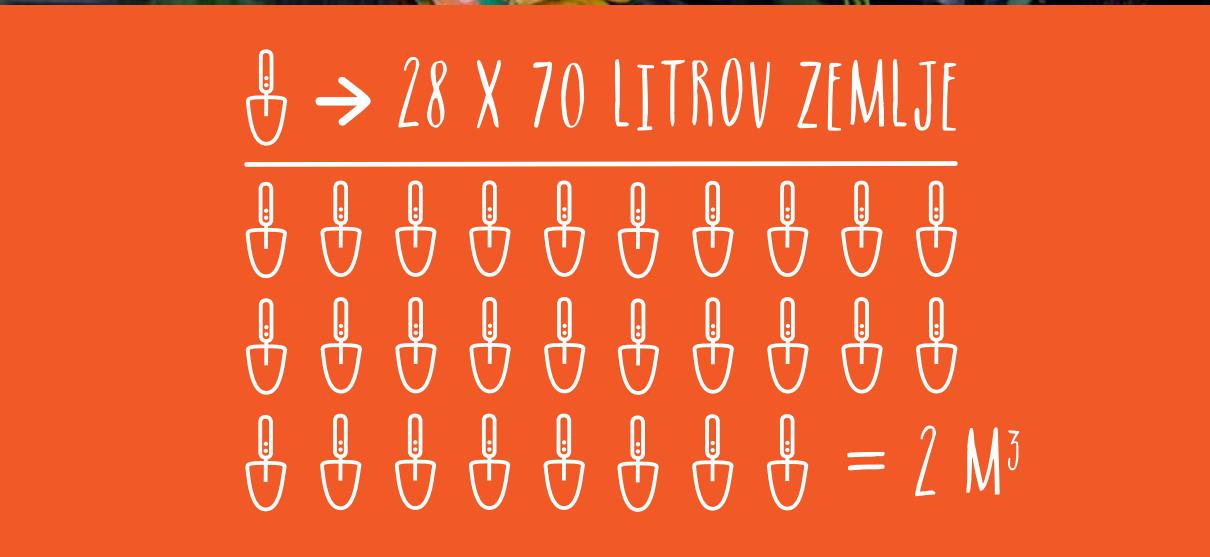








**Darja Silan, profesorica in koordinatorica slovenskih srednjih ekošol:**  
 Vrt je naše darilo dijakom in obenem zaveza, da jih bomo spodbujali k čudenju vsega, kar tu nastaja, da bodo za rastline skrbeli in bodo zanje tudi odgovorni. Zdaj bodo lahko naši dijaki v neposrednem stiku z naravo spoznavali tudi pomen samooskrbe, opazovali rastline in spremljali njihovo rast, se poučili o tem, kako se pravilno in v sozvočju zaseje ali posadi rastlinske sosede, obenem pa se bodo na prostem tudi družili.”



“Strešni vrt na Gimnaziji Jožeta Plečnika Ljubljana s svojim zelenjavno-okrasnim vrtom v prvi vrsti služi kot odličen zeleni laboratorij za odkrivanje vseh zakonitosti narave. Dijaki bodo lahko tik ob učilnici za biologijo spoznavali rastline in živali ter se od teh novih sosedov naučili veliko novega.”



“ Zaradi izobraževalnega vidika o pestrosti rastlinstva je izbor rastlin, ki smo jih zasadili na vrtu, zelo raznolik. S posameznimi predstavniki so zastopane skoraj vse skupine zelenjadnic, ob njih pa rastejo tudi okrasne trajnice in lesnate rastline. Zasaditev temelji na kombiniranju dobrih sosedov, tako da rastline ena drugi pomagajo in se dopolnjujejo. Med njimi je tudi precej medonosnih, kjer bodo pašo lahko našle mestne čebele in metulji.”



“ *Helena Kregar, profesorica kemije*

Dijake mnogokrat težko spravimo v naravo, s tem vrtom pa smo naravo pripeljali v urbano okolje, ta naša mala terasa je postala pravo malo zatočišče. Vrt ni obveza, radi bi ustvarili učilnico v naravi, ki bi nadomestila mnoge laboratorijske in terenske vaje, vrt omogoča številne meritve in upamo, da bo tovrstno učenje uspešno.”



NA 50 M<sup>2</sup>



28

VRST ZELENJAVE



27

VRST DREVEV/GRMOVNIC  
IN CVETOČIH RASTLIN



17

VRST ZELIŠČ



113

SKUPAJ VEČ KOT  
RASTLIN

# S ČIM NAS JE VRT NAGRADIL ?

- ustvarili smo nov mega prostor za druženje
- v učilnicah in na terasi je manj pregrevanja in temperaturnih šokov
- manj je površinskega odtoka meteorne vode
- naš vrt čisti zrak in prispeva h količini zelenja v mestu
- ohranjamo biotsko raznovrstnost, gostimo žuželke, ptice in druge živali
- opazujemo sezonsko dinamiko rasti in odnose med rastlinami
- pogosteje smo v stiku z naravo
- učimo se skrbno obdelovati vrt
- skozi skrb za rastline se učimo odgovornosti
- vedno bolj spretni smo z orodjem
- učimo se skozi izkušnje na prostem
- bolj kakovostno preživljamo prosti čas
- nadgrajujemo medsebojne odnose in se družimo v prijetnejšem okolju
- imamo občutek, da smo lahko koristni
- ustvarjamo kulinarčne izdelke iz plodov lastne pridelave
- shranjujemo semena za naslednje leto

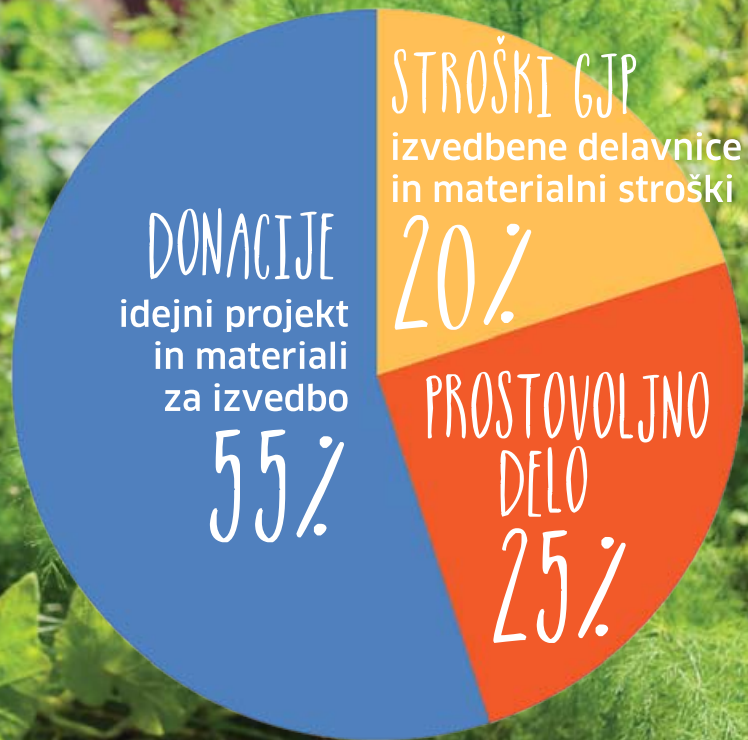


*Leja, Rok, Gašper, Urška in Tim, dijaki:*

Ta vrt je odličen prostor, kamor bi lahko prihajalo več dijakov. Lepo je videti teraso polno zelenjave in ostalih rastlin. Samooskrba se nam zdi zelo pomembna, posebej zaradi stanja, v katerem smo. Za rastline se zanimamo, tudi doma skrbimo za svoje rastline, vsaj nekateri. Manj denarja porabimo, če skrbimo za svojo hrano. Zdaj, ko imamo vrt na terasi šole in smo zanj tudi odgovorni, pogosteje spremljamo tudi vremensko napoved. Nastala je lepa celota, na kar smo zelo ponosni.”



## ANALIZA VREDNOSTI PROJEKTA



## IN KAKŠNI SO NAČRTI ZA PRIHODNOST?

V zimskih mesecih, ko je šolski vrt v mirovanju, skupina dijakov pod mentorstvom profesorja Roberta Jamnika in profesorice Darje Silan razvija izboljšave za prihodnje sezone. Pri delu

združujejo znanja s področja računalništva, elektronike, biologije in fizike. Kaj pravzaprav pripravljajo, nam je zaupal dijak Tim Založnik:



**Tim, dijak:**

Pripravljamo avtomatski namakalni sistem, ki bo na osnovi več različnih spremenljivk skrbel za uspešno rast rastlin na našem šolskem vrtu. Izdelali ga bomo sami iz posameznih elementov; osnova bo mikrokontroler, nanj pa bodo povezani različni senzorji. Merili bomo vlažnost tal, temperaturo, osvetljenost in morda še kaj. Tako bo vsaka rastlina deležna ustreznega zalivanja za svojo optimalno rast. Namakalni sistem bo deloval le v delih dneva, ki so najprimernejši za zalivanje. Uporabili bomo tudi deževnico, če pa bo slednje primanjkovalo bomo uporabili drug vir vode. Z avtomatskim namakalnim sistemom bomo olajšali delo zalivanja, zmanjšali porabo vode in bolje poskrbeli za rastline.”



# PARTNERJI NA PROJEKTU MALA TERASA

Gimnazija Jožeta Plečnika Ljubljana

Društvo Pazi!park

Semenarna Ljubljana, d.o.o.

Knauf Insulation, d.o.o.

Mizarstvo Centa, s.p.

Unicommerce, d.o.o.

Agencija Maga, d.o.o.



PAZIPARK

GIMNAZIJA  
JOŽETA  
PLEČNIKA  
LJUBLJANA



**SEMENARNA**  
*Ljubljana*

**U**  
urbanscape  
**KNAUFINSULATION**

  
UNICOMMERCE

**MAGA**  
reklamna agencija, d.o.o.